

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 20ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1983

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΠΑΛΛΑΝΤΙΟΥ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΠΑΛΛΑΝΤΙΟΥ

Πολλῶν εἰδῶν ποιητικῆς φωνῆς κατὰ τὴν τελευταία ἑκατονταετία ὡς σήμερα ἐκάλυψαν τὸν ἑλληνικὸ πνευματικὸ χῶρο. Ἄλλες ἠχηρῆς καὶ μεγαλόστομες, ἄλλες βαθιῆς καὶ στοχαστικῆς, ἄλλες μὲ τὴν πιὸ σύγχρονη ποιητικὴ ἀντίληψη.

Πέρασαν ὅμως καὶ ἄλλες φωνές, ἐνὸς πιὸ σιγανοῦ τόνου. Πὸν δὲν συγκλόνισαν ἴσως, πὸν δὲν ζήτησαν νὰ στείλουν μηνύματα, νὰ κατευθύνουν, νὰ ἐντυπωσιάσουν, χωρὶς νὰ ὑστεροῦν στὸ εἶδος τους—κάθε ἄλλο μάλιστα—ὁ ἐλάχιστος τόνος πὸν τοὺς χαρακτήριζε, τοὺς ἔφτανε γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴ λυρική τους εὐαισθησία, νὰ προβάλλουν τὴν μελαγχολία καὶ τὸν ρομαντισμὸ τους, ἀντιπροσωπεύοντας μιὰ ἐποχὴ, πὸν δὲν ἔχει πιά πολλὰ κοινὰ σημεῖα μὲ τὴ σημερινὴ ἐποχὴ.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ποιητῆς ὑπῆρξε καὶ ὁ Λάμπρος Πορφύρας, πὸν λίγους μῆνες πρὶν συμπληρώθηκαν ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴ γέννησή του.

Παρακαλῶ τὸν κ. Γενικὸ νὰ μᾶς παρουσιάσει τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Ἀκαδημίας.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΥΠΑΝΗ

Ὁ Λάμπρος Πορφύρας, τοῦ ὁποίου τὸ πραγματικὸ ὄνομα ἦταν Δημήτριος Σύψωμος, γεννήθηκε στὴ Χίο τὸ 1879. Ἦταν γιὸς τοῦ Θεοδώρου Σύψωμου, πὸν γιὰ πολλὰ χρόνια ἔζησε στὶς Ἰνδίες ὑπάλληλος στὰ Καταστήματα Ράλλη, καὶ τῆς Ζηνοβίας Συριώτη. Εἶχε δύο ἀδελφούς, τὸν Ἀνδρέα καὶ τὸ Θεόδωρο καὶ μία

ἀδελφή, τῇ Σμαράγδα. Στενοὶ συγγενεῖς τοῦ ποιητῆ, θεῖοι καὶ ἐξάδελφοι, ἦσαν διακεκριμένοι ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πνεύματος, ὅπως ὁ Ἀντώνιος Συριώτης, διευθυντὴς γιὰ χρόνια τοῦ «Βήματος» ἢ ὁ ἀκαδημαϊκὸς Δημήτριος Πικιώνης.

Ἡ οἰκογένεια Σύψωμον ἔφυγε ἀπὸ τὴ Χίο μετὰ τὸ μεγάλο σεισμὸ τοῦ 1881 καὶ ἔμεινε γιὰ λίγα χρόνια στὴ Σύρο, καὶ ἔπειτα τὸ 1884 ἦλθε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸν Πειραιᾶ, ὅπου καὶ ἐτελείωσε τὸ γυμνάσιον ὁ ποιητὴς. Πολλὲς φορὲς ὅμως φαίνεται ὅτι θυμόταν μὲ νοσταλγία τὸ νησι τῶν πρώτων παιδικῶν του χρόνων, ὅπως τὸ δείχνει καὶ τὸ ὠραῖο ποίημά του («Καμπάνες μὲς στὸ Δειλινό») :

Καμπάνες μὲς στὸ δειλινὸ καθὼς σιγοχτυπᾶτε
στὶς ἐκκλησιές, στὴ χώρα ἐδῶ, δὲν πᾶτε τὴν ψυχὴ μου,
ἔσεῖς μοῦ τῆνε παίρνετε κι ἀλάργα τὴν τραβάτε
σὲ μιὰ ἐκκλησιὰ πού πήγαινα παιδάκι στὸ νησί μου.

Θυμᾶμαι γύρω οἱ λεμονιὲς ἀνθίζαν περιστέρια
πετούσανε στὸ θόλο της, κι οἱ ἅγιοι στὴ σιωπὴ τους
κι οἱ ἀγγέλοι μὲς στὸ λίγο φῶς, πού ἀφήναν τ' ἀγιοκέρια,
μαζὶ μ' ἐμᾶς ἐλέγανε σιγὰ τὴν προσευχὴ τους.

Δὲν ξέρω, μὰ ὁ Χριστὸς ἐκεῖ, μὲ τὸ γερτὸ κεφάλι,
ἦτανε τότε πιὸ καλὸς καὶ μᾶς ἐσυμπονοῦσε.
ᾠ! κι ἡ καμπάνα π' ἄκουγα νὰ ψέλνει ἀγάλι ἀγάλι,
ἀπ' ἕλες ἕσες ἔχει ἡ γῆ γλυκύτερα χτυποῦσε. . .

Πολὺ νωρὶς, ὅταν ἦταν μόλις τριῶν ἐτῶν, ἔχασε ὁ Πορφύρας τὸν πατέρα του, καὶ ἔτσι μεγάλωσε καὶ αὐτὸς σὰν «χήρας γιούς», μὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ γνωστὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν τῶν οἰκογενειακῶν συνθηκῶν. Στὸ σχολεῖο ὁ Πορφύρας δὲν ἦταν καλὸς μαθητὴς, καὶ κυρίως στὶς τελευταῖες τάξεις, ὅταν πιά τὸν εἶχε σαγηνεύσει ἡ ποίηση, στὴν ὁποία ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του, γιατί ποτέ του δὲν ἄσκησε κανένα βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Ντρεπόταν, ὅμως, καὶ νὰ λέγει, ὅταν τὸν ρωτοῦσαν («τί δουλειὰ κάνεις»), ὅτι ἦταν ποιητὴς. Ἔλεγε («δημοσιογράφος»). Ζοῦσε ἀπὸ τὰ λίγα εἰσοδήματα τῆς κληρονομίας τοῦ πατέρα του, καὶ ἀπὸ τὴ βοήθεια πού τοῦ ἔδινε ὁ μικρότερος ἀδελφός του Θεόδωρος, πού τὸν ὑπεραγαποῦσε, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ δωρεὰ ἴδρυσε τὸ Βραβεῖο Πορφύρα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Μποροῦμε νὰ χωρίσουμε τὴ ζωὴ τοῦ Πορφύρα σὲ δύο περιόδους. Ἡ πρώτη ἀπὸ τὴ γέννησή του ὡς τὴ στρατευσὴ του τὸ 1916, καὶ ἡ δεύτερη ἀπὸ τὴν ἀπό-

λυσή του από τὸ στρατὸ ὡς τὸ θάνατό του τὸ 1932. Ἡ στράτευση ἐσημείωσε μιὰ βαθιὰ τομὴ στὴ ζωὴ του, γιὰ τὸ στρατιωτικὸ, ὅπου τὸν εἶχαν ρίξει στὰ «μουλάρια», ἐπειδὴ, ὅπως ἔλεγε γελώντας ὁ Παῦλος Νιρβάνας, «εἶχε τιθασεύσει τὸν Πήγασο»—ἀργότερα τὸν ἀπέσπασαν κοντὰ στὸν Πρίγκηπα Νικόλαο—σκληροαγωγήθηκε κάπως, ἔμαθε τὸ κρασὶ καὶ ἄρχισε τὴ ζωὴ τῆς ταβέρνας.

Ἡ πρώτη περίοδος εἶναι ἐκείνη πὸν μᾶς ἔδωσε τὸ κύριο ἔργο του, τὰ λυρικά, ἐλεγειακά του τραγούδια πὸν ἀργότερα, τὸ 1920, δημοσιεύθηκαν στὴν πρώτη ἀπὸ τὶς δύο του συλλογές, τὶς ΣΚΙΕΣ.

Ἡ δεύτερη περίοδος λίγα πράγματα ἄξια λόγου ἔδωσε, τὰ ὁποῖα σχεδὸν ὅλα δημοσιεύθηκαν μετὰ τὸ θάνατό του στὴ συλλογὴ «Μουσικὲς Φωνές». Σήμερα ἔχομε σὲ δεύτερη ἐκδοσὴ τὰ Ἄπαντα τοῦ Πορφύρα (Ἀθήνα 1964) πὸν τὰ ἐπιμελήθηκε ὁ κ. Γ. Βαλέτας καὶ πὸν περιλαμβάνουν καὶ τὰ λίγα ποιήματα καὶ τὶς μεταφράσεις Ἑλλήνων καὶ Γάλλων ποιητῶν, τὰ ὁποῖα δὲν βρίσκονται στὶς δύο του ἄλλες δημοσιευμένες συλλογές.

Ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες ποιητὲς ὁ Πορφύρας ἐθαύμαζε τὸ Σολωμὸ—ἄλλωστε ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ τὸ «Λάμπρο» καὶ τὸν «Πορφύρα» σχημάτισε καὶ τὸ φιλολογικὸ του ψευδώνυμο «Λάμπρος Πορφύρας»—καὶ ἔπειτα τὸ Γρυπάρη. Τὸν Παλαμᾶ τὸν θεωροῦσε «ἀρχηγό», ἀλλὰ ἀντιδροῦσε στὴ βαριὰ Παλαμική γλώσσα καὶ τὰ «σκοτεινά του», ὅπως τὰ ἔλεγε νοήματα. Φιλία ἀνέπτυξε ἀργότερα μὲ τὸν Κωνσταντῖνο Χατζόπουλο καὶ μὲ ὅλο τὸν κύκλο τοῦ περιοδικοῦ «Τέχνη», τὸ Γιάννη Καμπύση, τὸ Μαλακάση καὶ ἄλλους, τοῦ ὁποῖου κύκλου ἦταν καὶ ὁ Βενιαμίν. Ἀπὸ τοὺς ξένους ποιητὲς, γιὰ τὸ μιλοῦσε Γαλλικὰ καὶ Ἑλληνικὰ—τὰ Ἑλληνικὰ τὰ εἶχε μάθει, ἐπειδὴ ἐσκόπευε καὶ αὐτὸς νὰ πάει στὰ Καταστήματα Ράλλη στὶς Ἰνδίες—ἐθαύμαζε τὸν Verlaine, τὸν Μορεάς, καὶ τοὺς Ἑλλήνους λυρικοὺς Shelley, Byron, Coleridge καὶ Tennyson.

Ὁ φίλος του καὶ λόγιος γιαιτρός Δ. Ο. Μητάκης μᾶς δίνει στὸ βιβλίον του («Ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Λάμπρου Πορφύρα») (Ἐν Πειραιεῖ 1938, σ. 4) μιὰ ὠραία περιγραφὴ τοῦ ποιητῆ, πὸν ἀξίζει νὰ τὴν ἐπαναλάβομε: «Καχεκτικὸς καὶ λεπτοφυὴς ἐκ γενετῆς, ἐπέρασε σχεδὸν ὀλομόναχος τὰ παιδικὰ του χρόνια. Τοῦ ἦταν ἀπαγορευμένη ἢ συμμετοχὴ στὰ παιχνίδια, πὸν ἀπαιτοῦσαν ἀντοχὴ καὶ δύναμη. . . Σὲ ἡλικία 20 χρόνων ὁ Δημητράκης ἀντιμετώπισε τὴ ζωὴ ἀπαράσκευος, ἄτολμος, σκυφτός, λιγόλογος καὶ μελαγχολικός. Ἡ οἰκογένειά του δὲν τὸν ἐβίασε νὰ βρεῖ κάποιο βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Δὲν μπῆκε στὴ βιοπάλη. Ἔμεινε σκιά».

Ἔτσι, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς πάθη καὶ δυνατὲς συγκινήσεις ἀπὸ τὸν ἔρωτα, τὸν ἀνταγωνισμό, τὸ συμφέρον, συμφιλιώθηκε μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς

φύσεως. Τὰ ἀγκάλιασε σὸν πλάσματα ζωντανὰ καὶ τὰ τραγούδησε μὲ «τροφε-
ρότητα», ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος μᾶς λέγει :

Σ' ἓνα καλάμι λεπτὸ μαγικὸν ἔχω κλείσει,
σὲ μιὰ χρυσή πού οἱ Νεράϊδες μοῦ δώσαν φλογέρα
ὅλους τοὺς ἤχους πού κλαῖν καὶ στενάζουν στὴ φύση :
τῆς ρεματιᾶς, τῆς βροχῆς, τῶν δέντρων καὶ τοῦ ἀγέρα.

Ἄλλὰ πρὸ παντός τραγούδησε ὅ,τι σιγὸσβηνε ἢ ἦταν ἐγκαταλελειμμένο. Ἐνα
ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιήματά του, «Τὰ Ἐρημοκλήσια», μᾶς δίνει αὐτὴ του τὴν ὁψη :

ΤΑ ΕΡΗΜΟΚΛΗΣΙΑ

Εἶναι στὰ ἐρημοκλήσια πού γκρεμίζονται
θλιμένες Παναγιές, χλωμές εἰκόνας,
καὶ μοναχὰ ἀγαπᾶνε τὰ ἀγριολούλουδα :
κρινάκια, κυκλαμιές, σπάρτα, ἀνεμῶνες.

Σὰ θυμιατήρια ἀγροτικά κι ἐφήμερα,
σκόρπια ἢ δεμένα σ' ἄτεχνο στεφάνι,
τὴν ἀνθινὴ τους τὴν ψυχὴ σκορπίζουσε
ψυχομαχώντας σ' ἄυλο λιβάδι.

Ἄχ! ὅποιος πάει ἐκεῖ μὲ τ' ἀγριολούλουδα
στὸ πρῶτον ἄγγισμά του ἀνοίγει ἢ πόρτα,
πού ὀλόγυρα οἱ φωλιές τὴν ἐπλουμίσανε,
τῆς λησμονιᾶς τὴν κέντησαν τὰ χόρτα.

Ἄνοίγει ἢ πόρτα ἔτσι ὅπου συνήθισε
νὰ τὴν ἀνοίγει μόνον ὁ ἀγέρας,
σάμπως νὰ τὴν ἀνοίγει ἢ Παναγιὰ
μὲ τὴν ἀνησυχία γλυκειᾶς μητέρας,

Χαροκαμένης γρηᾶς, πού τὴ λησμόνησαν
στὸ ἔρμο φτωχικὸ τῆς καὶ προσμένει
κάποιους νάρθοῦνε πέρ' ἀπὸ μιὰ θάλασσα
αἰώνια σκοτεινὴ, φουρτουνιασμένη . . .

Ὁ Πορφύρας παρουσιάσθηκε σὰν ποιητὴς πολὺ νωρὶς. Ἦταν μαθητὴς τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ Γυμνασίου, ὅταν δημοσιεύθηκε τὸ πρῶτο του ποίημα στὸ περιοδικὸ «Τὸ Στάδιον» τοῦ Γ. Κριτῆ. Πολὺ γρήγορα τὸν πρόσεξαν καὶ τὸν ἐνεθάρρουν, καὶ ἡ ἀπλή μελαγχολικὴ του ποίηση μὲ τὴ στρωτὴ τῆς γλώσσα τὴ γεμάτη κοινὰ μυριόλεκτα ἐπίθετα—γλωσσοπλαστικὴ φαντασία πρωτότυπη δὲν εἶχε—ἀγαπήθηκε γρήγορα καὶ στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα καὶ στὰ κέντρα τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴ Σμύρνη καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια: καὶ ξένοι κριτικοί, καὶ μεταξύ τους πρῶτος ὁ Μορεάς, τὴν ἐπῆρσαν. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τὸν ἐχτύπησαν, καὶ τὸν ἐχτύπησαν σκληρὰ, ὅπως ὁ Γ. Κασιμάτης, ὁ Καμπάνης, ὁ Ζουφρέ, ὁ Μελάς, ὁ Βουτιεριδῆς καὶ τελευταῖα καὶ ὁ Δημαρᾶς στὴν Ἱστορία του τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Τοῦ εἶπαν ὅτι: «καὶ ἂν ἔχει μουσικότητα, δὲν ἔχει ιδέες», ὅτι ὅλα «ὅσα ἔγραψε εἶναι δάνεια καὶ ἀντιγραφές», ὅτι «ἔχει μόνο ἓναν ἀσθενικὸ λυρισμὸ καὶ τίποτε ἄλλο», καὶ ἄλλα πολλὰ πὸν τὸν πλήγωναν βαθιά.

Τέσσερα περιστατικὰ εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση στὴν κλειστὴ ζωὴ τοῦ ποιητῆ.

Πρῶτο, ἡ βαριὰ πολύμηνη ἀρρώστια ἀπὸ τύφο, πὸν ἔπαθε τὸ 1899, καὶ τὸν ἔφερε στὸ χεῖλος τοῦ τάφου, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ διπλώματα, ἀξιώματα, θέσεις, ἐλπίδες, γάμους καὶ νὰ τραβηχτεῖ μέσα στὸ σπῆτι του καὶ μέσα στὸν ἑαυτὸ του.

Δεύτερο, τὸ μοναδικὸ του ταξίδι στὴν Εὐρώπη, στὸ Παρίσι τὸ 1900, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς παγκόσμιας ἐκθεσης πὸν συμμετεῖχε καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἐκεῖ ἔμεινε δυὸ μῆνες καὶ μέσον τοῦ Μορεᾶς ἐγνώρισε πολλὰ ἀξιόλογα πρόσωπα καὶ πράγματα. Ὅταν γύρισε, δὲν ζήτησε πιά νὰ ξαναταξιδέψει πουθενά. Ἐγινε «τὸ στρεῖδι στὸ βράχο τῆς Φρεαττύδας», ὅπως τὸν ἔλεγον.

Τρίτο, ἡ στράτευσί του τὸν καιρὸ τοῦ Πρώτου μεγάλου πολέμου, πὸν ὅπως εἶδαμε τοῦ ἄνοιξε τὸ δρόμο πρὸς τὴν ταβέρνα καὶ τὸ κρασί, καὶ

Τέταρτο, ὁ θάνατος τῆς μητέρας του τὸ 1927, μὲ τὴν ὁποία εἶχε βαθύτατο σύνδεσμο. Ἀπὸ τότε κυριολεκτικὰ ἐμαύρισε ἡ ζωὴ του.

Ὁ Πορφύρας πέθανε ἀπροσδόκητα τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1932 ἀπὸ αἰμορραγία τοῦ στομάχου—κατ' ἄλλους ἦταν ἔλκος τοῦ στομάχου, κατ' ἄλλους καρκίνοσ—καὶ τὸν λυπήθησαν πολὺ οἱ φίλοι του καὶ οἱ φτωχοὶ ψαράδες καὶ οἱ ναῦτες τῆς ταβέρνας τῆς Φρεαττύδας ὅπου σύχναζε, πὸν ἦσαν οἱ σύντροφοι καὶ οἱ συμπτώτες τῶν τελευταίων του χρόνων.

Ἄν ἐξετάσομε τώρα τὸ ἔργο τοῦ Πορφύρα, θὰ πρέπει νὰ τὸ κατατάξομε μέσα στὸ ἐδρύτερο πλαίσιο τῆς Νέας Σχολῆς τῶν Ἀθηναίων, πὸν ἄρχισε μὲ τοὺς Καμπᾶ, Δροσίνη καὶ Παλαμᾶ στὴ δεκαετία τοῦ '80 καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἀγκάλιασε ὅλους τοὺς ἔπειτα ποιητὲς μας μὲ τὴν ἐξαιρέση τοῦ Καβάφη.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ποίηση τοῦ Πορφύρα συνδυάζει μιὰ μουσικότητα, ἀπλότητα καὶ μελαγχολία τοῦ εἴδους πὸν οἱ περασμένες γενεές δέχονταν πολὺ πιὸ ἄνετα ἀπὸ τὶς σημερινές. Ἄλλὰ καὶ ἐμεῖς πρέπει νὰ πλατύνουμε τὴν ψυχὴ μας, καὶ νὰ καταλάβουμε ὅτι γνήσια ποίηση ὑπάρχει πολλῶν εἰδῶν, καὶ ὅτι ἡ ἀπόλαυση ἐνὸς εἴδους δὲν ἀποκλείει τὴν ἀπόλαυση ἄλλου. Ὅτι ποίηση δὲν εἶναι μόνον αὐτὴ τοῦ συνηθισμένου σημερινοῦ τύπου μὲ τοὺς ρυθμοὺς τοῦ πεζοῦ λόγου, τὰ λιγιστὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα, τὰ προσωπικὰ σύμβολα καὶ τὴν, πολλές φορές, σουρεαλιστικὴ λογικὴ ἀσυνέπεια τοῦ λόγου. Ὑπάρχουν πάντα καὶ οἱ παραδοσιακές, πειθαρχημένες μορφές πὸν ἡ καλοδουλεμένη ἀστηρὴ μορφὴ τους καὶ ἡ ρίμα προσθέτουν μιὰν ἀκόμη μαθηματικὴ, θὰ τὴν ἔλεγα, καὶ μουσικὴ, ἀπόλαυση στὴν ποίηση.

Ἄς πάρουμε ἓνα ἀπλὸ καὶ γνωστὸ τέτοιο παράδειγμα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Πορφύρα, («Τὸ ταξίδι»):

Ὅνειρο ἀπίστευτο ἢ λιόχαρη μέρα! Κι ἐγὼ κι ἡ Ἄννούλα,
λίγοι παλιοὶ σύντροφοί μου καὶ κάποιες κοπέλες μαζί,
μπήκαμε μέσα σὲ μιὰ γαλανή, μεθυσμένη βαρκούλα,
μπήκαμε μέσα καὶ πᾶμε μακρὰ στῆς χαρᾶς τὸ νησί.

Οὐτ' ἓνα σύννεφο κι οὐτ' ἓνας μαῦρος καπνὸς στὸν ἀγέρα.
Πλάι μας στῆθη ἐρωτιάρικα, κι ἄσπροι, χιονάτοι λαιμοί,
φῶς στὰ μαλλιά τὰ ξανθιά, φῶς στὸ πέλαγος, φῶς πέρα ὡς πέρα.
Μὰ ποιὸς ἐπῆγε ποτέ του μακρὰ στῆς χαρᾶς τὸ νησί;

Ὅ! τί μὲ νοιάζει κι ἂν πᾶμε ὡς ἐκεῖ; Τί μὲ νοιάζει; Γελάει
ὄλ' ἡ γλυκειὰ συντροφιά μου, γελᾷ ἡ θλιμένη ζωὴ,
στ' ἄπειρο μέσα κυλᾷμε κι ἡ Ἄννούλα τρελλὰ τραγουδάει:
Ὅπου καὶ νᾶναι μακρὰ θὰ φανεῖ τῆς χαρᾶς τὸ νησί. . .

Γλωσσικὰ δὲν ἔχει τίποτε τὸ συγκλονιστικὸ ἢ τὸ νέο τὸ ποίημα αὐτό. Τὰ ἐπίθετά του εἶναι κοινὰ καὶ μυριόλεκτα — μαῦρος καπνός, γαλανὴ βαρκούλα, γλυκειὰ συντροφιά μου, ἄσπροι λαιμοί κ.λπ. Τὸ μέτρο εἶναι ἓνας κοινὸς ὁμοιοκατάληκτος δεκαεξασύλλαβος. Οἱ ὁμοιοκαταληξίες κουρασμένες: ἀγέρα - πέρα, γελάει - τραγουδάει κ.λπ. Οἱ εἰκόνες κοινές — καλοκαίρι, λιακάδα, στῆθη γεμάτα ἔρωτα. Τὸ σύμβολο, τῆς χαρᾶς τὸ νησί, ξεκάθαρο ἀλλὰ καὶ ἀόριστο. Καὶ ὅμως ἀπὸ αὐτὰ τὰ παραδοσιακά, τὰ ἀπλά, τὰ κουρασμένα στοιχεῖα βγαίνει ἓνας γνήσιος καὶ γοη-

τευτικός λυρισμός, ὁ λυρισμός πὸν πάει ν' ἀγκαλιάσει τὸ ἀνέφικτο καὶ πάντα ποθοῦμενο, τὴν ἀπόλυτη καὶ μόνιμη εὐτυχία :

μὰ ποιὸς ἐπῆγε ποτέ του μακρὰ στῆς χαρᾶς τὸ νησί;

Ἡ ταύτιση τοῦ πόθου τοῦ ποιητῆ καὶ τῆς ἥττας του, τοῦ συμβιβασμοῦ μὲ τὴν πραγματικότητα, μὲ τὸν πόθο καὶ τὴν ἥττα δλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι ἐκεῖνο πὸν δίνει τὴ βαθύτερη διάσταση στὸ λυρισμὸ τῶν καλῶν ποιημάτων τοῦ Πορφύρα, καὶ σὰν τὸ πολὺ φῶς πὸν σβήνει τὶς σκιές, ἀντισταθμίζει καὶ ἐξαφανίζει κάποιον φτηνό, εὐκόλο γλυκαμὸ πὸν ἔχει ὁ στίχος του.

᾿Ω! τί μὲ νοιάζει κι ἂν πᾶμε ὧς ἐκεῖ; τί μὲ νοιάζει; Γελάει
ὅλη ἡ γλυκειὰ συντροφιά μου, γελάει ἡ θλιμένη ζωή.

Ἔτσι μὲ τόσο φτωχὰ μέσα γλώσσας, εἰκόνων, ρυθμῶν καὶ ὁμοιοκαταληξιῶν (ἀνηλωμένων), ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ ἀγαπητός μου σινάδελφος κ. Ζακυνθός, κατορθώνει ὁ Πορφύρας ν' ἀγγίξει τὴν πραγματικὴ οὐσία τοῦ λυρισμοῦ, ἐκεῖνου πὸν συνδυάζει τὴν ἀνάταση πρὸς τὸ ἀνέφικτο μὲ τὴν ἀξιοπρεπῆ παραδοχὴ τῆς πραγματικότητος. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τὸ περιστατικὸ πὸν περιγράφει ὁ ποιητὴς στὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ — γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ τὸ ποίημα ζεῖ — καὶ ἡ Ἄννουλα ἦταν κοπέλλα πὸν εἶχε ἀγαπήσει, ἀλλὰ πὸν φαίνεται ὅτι σύντομα τὸν ἀπογοήτευσε.

Εἶναι ὅμως ἀλήθεια, ὅτι ὁ λυρισμὸς τοῦ Πορφύρα δὲν εἶναι πάντα τόσο ἐπιτυχημένος. Καὶ αὐτὸ φαίνεται σὲ ἓνα ἄλλο ἀπὸ τὰ γνωστότάτα του ποιήματα, πὸν εἶχε καὶ πολὺ ἐπαινεθεῖ, τὸ "Lacrimae Rerum". Τὸ ἔγραψε ὅταν ἡ ἀδελφὴ του Σμαράγδα παντρεύτηκε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι τους :

Ἄμοιρη! τὸ σπιτάκι μας ἐστοίχειωσεν
ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου τὴ θλιμένη·
στοὺς τοίχους, στὸν καθρέφτη, στὰ εἰκονίσματα,
ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου κάτι μένει.

Κάτι σὰ μύσκου μυρωδιά, κι ἀπλώνεται
καὶ τὸ φτωχὸ σπιτάκι πλημμυρίζει,
κάτι σὰ φάντασμα, θολὸ κι ἀνέγγιχτο,
κι ὅπου περνᾷ σιγὰ τὸ κάθε ἀγγίζει.

Ὅξω, βαρὺ, μονότονο ψιχάλισμα
δέρνει τὴ στέγη μας· καὶ τότε ἀντάμα
τὰ πράγματα, πὸν ἀγιάσανε τὰ χέρια σου,
ἀρχίζουν ἓνα κλάμα... κι ἓνα κλάμα...

Και πάλι γλώσσα, μέτρο, όμοιοκαταληξίες κ.λπ. είναι άπλά και παραδοσιακά, αλλά ό λυρισμός πού δημιουργείται δέν έχει τήν αξιοπρεπή ύποταγή στή μοίρα του άλλου ποιήματος· είναι ένα πένθιμο παράπονο, είναι («κλαψιάρικός») γεμάτος *Self-Pity*, όπως θά έλεγαν οί "Αγγλοι, γιατί ανάλογη λέξη δέν έχουμε στά Έλληνικά, αὐτολύπη, ή αὐτοοικτειριμό ίσως θά μπορούσε νά τό πει κανείς, όταν λυπᾶσαι τόν έναντό σου. Οὔτε βέβαια είναι ό στίχος άνεκτός ό τελευταίος

ἀρχίζουν ένα κλάμα... κι ένα κλάμα

Και ἐδῶ πρέπει νά σταθοῦμε και νά κάμομε μιὰ σημαντική διάκριση του λυρισμού, διάκριση πού κάμουν πολλοί σπουδαῖοι "Αγγλοι κριτικοί, όπως ό *Richardson* ή ό *Elliot*, σέ λυρισμό αισιόδοξο και άπαισιόδοξο, και πάλι στό δεύτερο είδος νά διακρίνομε τόν άπαισιόδοξο ήρωικό λυρισμό, μέ τήν αξιοπρεπή ύποταγή στή μοίρα και τό βαθύ αὐτοσεβασμό του, όπως τόν βρίσκομε στόν "Όμηρο και στην Ἀττική τραγωδία, και τόν άπαισιόδοξο, παραπονιάρικο, κλαψιάρικο λυρισμό πού ξεπέφτει σέ *Self-Pity*, στό νά λυπᾶσαι τόν έναντό σου, γιά τὰ χτυπήματα τῆς μοίρας πού οί Βόρειοι τόν θεωροῦν από τὰ εὐτελέστερα αισθήματα — όπως π.χ. τόν βλέπομε στό «Φανό του Νεκροταφείου Ἀθηνῶν» του Δ. Παπαρηγόπουλου. Και αυτός δυστυχῶς δέν λείπει από αρκετά ποιήματα του Πορφύρα.

Φτωχή μου αγάπη, δύστυχη γυναίκα, αλλοίμονό σου!
 "Ήσουν για μένανε ψηλά μες στ' άγια και τὰ αιώνια,
 κι ύστερα, ξάφνω, εκύλησες από τόν ούρανό σου
 κι έπεσες μέσα στην ντροπή και μες στην καταφρόνια.

"Ω! τώρα, ξέρω, εσύ θά πᾶς μακριά στό δρόμο εκείνο
 τόν ταπεινό, τό χαρωπό μαζί και λασπωμένο·
 μά τί θά γίνω —πές μου— εγώ, ποῦδα στη γῆς τό κρίνο,
 τό κρίνο του Εὐαγγελισμού στό βοῦρκο πεταμένο;

Ἡ Νέα Σχολή των Ἀθηνῶν, στό ευρύτερο πλαίσιο τῆς όποίας, όπως είδαμε, άνήκει και ό Πορφύρας, αντιδρώντας πρὸς τὰ παλιά θέματα των ρομαντικών —τό νεκροκρέββατο και τήν ταφόπετρα, όπως τὰ χαρακτηρίζαν τότε οί αντίπαλοί του— στράφηκε μέ τή φωτεινή καθοδήγηση του Νικολάου Πολίτη και πρὸς τή νεοελληνική λογογραφία. Ἔτσι μᾶς χάρισε πολλά ωραιότατα ποιήματα μέ λογογραφική ρίζα και ένα από αυτά είναι και του Πορφύρα «Τό Στερνό Παραμύθι». Για νά χαροῦμε τό βαθύτατο και υγιέστατο λυρισμό του — είναι από τὰ καλύ-

τερα νεοελληνικά σονέττα— δὲν πρέπει μόνο νὰ θυμηθοῦμε τὰ παραμύθια τῶν παιδικῶν μας χρόνων μὲ τὶς νεράϊδες, τοὺς δράκους, τοὺς καβαλλάρηδες καὶ τὶς βασιλοπούλες, πὸν τόσο πλάταιναν τὴ φαντασία μας, ἀλλὰ καὶ τὸ δέος καὶ τὴν ἀπορία τοῦ μικροῦ παιδιοῦ πὸν πρωτοαντικρούζει τὸ θάνατο δικοῦ του ἀγαπητοῦ προσώπου· καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὴ μοναδικὴ θέση πὸν εἶχε ἢ γιαγιά στὴν Ἑλληνικὴ οἰκογένεια τοῦ χωριοῦ στὸν 19ο αἰῶνα. Ὅχι δυστυχῶς πιά τὴ θέση τῆς γιαγιάς στὶς πόλεις σήμερα, πὸν παραμερίζεται καὶ πολλές φορές κλείνεται ἀκόμη καὶ σὲ γηροκομεῖα : Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ εἶναι βέβαια γιὰ τὴν νεοελληνικὴ παράδοση ὅ,τι ἦταν ὁ Ψυχοπομπὸς Ἐρμῆς στὴν Ἀρχαιότητα.

Πῆραν στρατὶ στρατὶ τὸ μονοπάτι,
Βασιλοπούλες καὶ καλοκυράδες,
ἀπὸ τὶς ξένες χῶρες βασιλιάδες
καὶ καβαλλάρηδες ἀπάνω στ' ἄτι.

Καὶ γύρω στῆς γιαγιάς μου τὸ κρεββάτι,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ δυὸ χλωμὲς λαμπάδες,
περνούσανε καὶ σὰν τραγουδιστάδες
τῆς τραγουδοῦσαν —ποιὸς τὸ ξέρει;— κάτι.

Κανεὶς γιὰ τῆς γιαγιάς μου τὴν ἀγάπη,
δὲ σκότωσε τὸ Δράκο ἢ τὸν Ἀράπη,
καὶ νὰ τῆς φέρει ἀθάνατο νερό.

Ἡ μάνα μου εἶχε γονατίσει κάτου·
Μ' ἀπάνω —μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρὸ—
ὁ Ἀρχάγγελος χτυποῦσε τὰ φτερά του.

Τὸ 1875 οἱ Κ. Σάθας καὶ Emile Legrand ἐδημοσίευσαν τὴν πρώτη παραλλαγή τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους πὸν βρέθηκε, τὴ λεγόμενη Παραλλαγή τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ἀργότερα βρέθηκαν καὶ δημοσιεύθηκαν καὶ οἱ ἄλλες, καὶ μελετήθηκαν προσεκτικότερα καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια γιὰ τὸν Διγενῆ καὶ ἔτσι δόθηκε στοὺς νεοέλληνες ἓνας λαμπρὸς μεσαιωνικὸς ἐπικὸς κύκλος, πὸν ἦταν πιὸ κοντὰ στὴ ζωὴ τους ἀπὸ τὰ μεγάλα Ὀμηρικὰ ἔπη. Ἡ ἀποκάλυψη αὐτὴ συγκίνησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, καὶ ἐνέπνευσε τοὺς ποιητὲς τῆς Νέας Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλους τὸν Παλαμᾶ, πὸν ἔγραφε στοὺς «Ἰάμβους καὶ Ἀναπαίστους» του τὰ γνωστὰ Ἀκριτικά του ποιήματα — τὸ «Καβάλλα πάει

ὁ Χάροντας τὸ Διγενῆ στὸν Ἔαδην, καὶ τὸ «Ὁ Ἀκρίτας εἶμαι, Χάροντα, δὲν περνῶ μὲ τὰ χρόνια)— καθὼς καὶ τοὺς «Χαιρετισμοὺς τῆς Ἡλιογέννητης». Μεταξὺ τῶν ποιητῶν ποὺ συγκινήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ Ἀκριτικοῦ ἔπους καὶ τοῦ ἔρωτα τοῦ Διγενῆ γιὰ τὴν Ἀνγερὴ του ποὺ τὴν ἔκλεψε καὶ τὸ θάνατό της εὐθὺς μετὰ τὸ δικό του, ἦταν καὶ ὁ Πορφύρας, ὁ ὁποῖος ἔγραψε μιὰ σειρὰ ἀπὸ πέντε σύντομα ἀκριτικά τραγούδια μὲ τὸν κοινὸ τίτλο «Θρύλος τῆς Ἀγάπης». Εἶναι τὸ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ ἔργα του, καὶ ἀξίζει νὰ τὰ ἀκούσετε :

1

Τοὺς ἐτραβοῦσε ὁ Μαῦρος βιαστικά,
τὸ Διγενῆ μαζὶ μὲ τὴν κλεμένη,
τοὺς ἔσερνε καὶ στ' ἄγρια τὰ νερά
πιὸ βιαστικά ὁ σορόκος δὲ διαβαίνει.

Στοῦ καβαλλάρη ἐκείνη τὸ λαιμὸ
τὰ κάτασπρά της χέρια εἶχε ριγμένα
κι ἔφευγε τ' ἄτι κι ἔσβηνε ἡ ἡχώ
κι ἔσκουζε ἀλάργα κι ἔσβηνε ὀλοένα.

Τὴν ἄκουγαν βαθιὰ μὲς στὰ δασὰ
τὰ σκοτεινὰ λαγκάδια καὶ ρουμάνια,
καὶ βγαίνουν οἱ ξωθιὲς μὲ τὰ χρυσὰ
μαλλιά καὶ τὰ ὀλοπράσινα στεφάνια.

Βγαίνουν κρυφὰ τοῦ ἀπόκοσμου οἱ θολὲς
ὁμορφониές κι ἀντάμα τους περνοῦσαν,
καὶ γύρω οἱ φουντωμένες φυλλωσιές
τὸ αἰθέριο τους τραγούδι ἐτραγουδοῦσαν.

Τὰ κάτω κάτω φύλλα τους τ' ἀρχίζανε,
τῶπαιρναν τ' ἄλλα ἀπὸ κλαδί σὲ κλῶνο,
κι ὅλα, στὸ τέλος, ὅλα ἐμουρμουρίζανε :
'Αγάπη εἶν' ἡ ζωὴ κι ἀγάπη μόνο.

2

Κι ἤρθαν οἱ μέρες, πού ἡ ξανθὴ ἀντηλιά
 γλυστροῦσε ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρό της,
 νὰ φέγγει της, νὰ γέρνει στὴν ποδιά
 καὶ νὰ κεντᾷ τ' ὀλόχαρο ὄνειρό της.

Ἐνοίγαν μιᾶς βιολέτας οἱ ἀνθοὶ
 στὴ γλάστρα τοῦ παράθυρου σιμά της,
 ἀνοίγανε τὰ μάτια σιωπηλοὶ
 κι ἐσκύβανε νὰ ἰδοῦν τὸ κέντημά της.

Κι ἐκείνη ἐκένταε κάμπους καὶ βουνά
 καὶ μιὰ θαμπὴ κλεισοῦρα στοιχειωμένη,
 κι ὁ Διγενῆς καβάλλα νὰ περνᾷ
 στὸ πάλεμα τοῦ Δράκου νὰ πηγαίνει.

Κι ἐκείνη ἐκένταε κάμπους καὶ βουνά
 καὶ λιόχαρο στὸν κάμπο μονοπάτι,
 κι ὁ Διγενῆς Ἄη-Γιώργης νὰ γυρνᾷ
 τοῦ Δράκου νικητῆς καβάλλα στ' ἄτι.

Ἦξω μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ πασχαλιές,
 μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ χόρτο νοτισμένο,
 μὲ τῶν στρουθιῶν δεινόταν τὶς φωνές
 κι ἔφτανε τὸ ἠχολοῖ τους μυρωμένο.

Κι ἐκείνη ἐκένταε κάστρα στὰ βουνά
 καὶ ματωμένα κένταε μακρινάρια
 κι ὁ Διγενῆς μακρυὰ της νὰ τραβᾷ
 στὸν πόλεμο μακρυὰ τὰ παλληκάρια.

Ἐκένταε τὰ Μαρτιάτικα βουνά,
 τὸ χιόνι ποῦ καὶ ποῦ, τὴ χλόη στὰ πλάγια,
 καὶ τὸν καλὸ της κένταε νὰ γυρνᾷ
 καὶ στράτες νὰ περνᾷ γιομάτες βέργια.

3

Κι ἦρθε ἡ μέρα ἡ σκοτεινή,
 πού μὲ βαρειὰ καρδιά τὸν καρτεροῦσε.
 Φεύγανε γιὰ τὰ ξένα οἱ γερανοὶ
 πίσω ἀπ' τὸν καπετάνιο τους. Κι ἀργοῦσε...

Καὶ δὲ γυρνοῦσε ὁ Διγενής. Βουβὸς
 κι ἄδειος ὁ δρόμος πέρα, ἴσαμε πέρα,
 ἴσαμ' ἐκεῖ πού ὁ μαῦρος οὐρανὸς
 τὸν ἐσφαλοῦσεν. Ἔρμος νύχτα μέρα.

Τὸ δρόμο ἐκεῖνο τότες μοναχὰ
 τὸν εἶχε τὸ χινόπωρο περάσει,
 ἀνήμερος κουρσάρος πού γυρνᾶ,
 πού τριγυρνᾶ ρημάζοντας τὰ δάση.

Στὸ περιβόλι τὰ πουλιὰ ρωτᾶ :
 — Πουλιὰ, πουλιὰ τῆς γῆς ταξιδεμένα,
 ποῦ νᾶναι ὁ Διγενής; Καὶ τὰ πουλιὰ
 σωπαίναν τρομαγμένα.

Κι ἓνα πουλι τῆς λέει : Τί καρτερᾶς;
 Τί καρτερᾶς; Νυχτώνει, ξημερώνει,
 κι ὁ Χάρος κι ὁ ἀντρειωμένος π' ἀγαπᾶς
 στὸ μαρμαρένιο πάλευαν τ' ἀλώνι.

Κι εἶπε της τὸ τρεχούμενο νερό :
 Καρτέρα καὶ τὸ Χάρο καβαλλάρη,
 σὰν τὸν ἀνθὸ πού σέρνω τὸ χλωμὸ
 μακρὰ μὲ τὸν καλὸ σου νὰ σὲ πάρει.

Κι ὅσ' ἀπομέναν φύλλα ἐμουρμουρίζανε :
 Ἀγάπη εἶν' ἡ ζωὴ, κι ἀγάπη μόνο,
 καὶ γύρω της τριγύρω ἐψιχαλίζανε
 σὰ μιὰ χρυσὴ βροχούλα ἀπὸ τὸν κλῶνο.

5

Καὶ τώρα ὁ Μαῦρος μέσα στὴ νυχτιὰ
τοὺς ἔσερνε ξανά. Τὰ πέταλά του
οὔτ' ἔν' ἀχὸ ξυπνοῦσαν στὴν ἔρμιά,
οὔτε τὸ πέρασμά του ἐγράφαν κάτω.

Ἐκείνη στ' ἀκριβοῦ τῆς τὸ λαιμὸ
ριγμένα εἶχε τὰ χέρια τῆς καὶ πάλι,
κι ἔφευγε τ' ἄλογό τους βιαστικὸ
καὶ γύρω ἀγκομαχοῦς ἢ ἀνεμοζάλη.

Ἀλάργα στὰ βουνὰ κοπαδιαστὰ
χαμήλωναν τὰ σύννεφα ὀλοένα,
μαῦρα σὰν τ' ἄλογό τους καὶ βουβά
κι ἡσκιογλυστροῦσαν στίς πλαγιὰς θλιμένα.

Κι ἀπ' τὰ παλιὰ ξωκλήσια τὶς κορφές
τὰ κυπαρίσσια ἐγέρναν στὸν ἀγέρα,
σὰ νὰ κατευοδῶναν τὶς ψυχές,
ποὺ ἀπὸ τὸ φῶς μακρὰ μισεύαν πέρα.

Ἐγέρνανε, κι ἐσμίγαν, κι ἐχωρίζανε,
καὶ πάλι ἐξανασμίγανε μὲ πόνο,
καὶ τῶνα πλάϊ μὲ τ' ἄλλο ἐμουρμουρίζανε :
Ἀγάπη εἶν' ἡ ζωὴ κι ἀγάπη μόνο.

Καὶ ὅμως, τὸ ἥρωικὸ λυρικὸ στοιχεῖο ποὺ τόσο ὥραϊα μᾶς ἔδωσε ὁ Πορφύρας στὰ πέντε ποιήματα τοῦ «Θρόλου τῆς Ἀγάπης» δὲν ἦταν μέρος τοῦ χαρακτήρα του. Ἀπορεῖ μάλιστα κανεὶς, ὅτι μέσα στὸ ποιητικὸ ἔργο του καμιά ἀπήχηση δὲν βρῖσκομε ἀπὸ τὰ συγκλονιστικὰ γεγονότα τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων, οὔτε ἀπὸ τὴ φρίκη τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς. Μόνο δύο συντομώτατα ἀνεμικὰ ἀντιπολεμικὰ ποιήματά του μιλοῦν γιὰ τοὺς πολέμους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, *Τὸ Κόκκινο Ποτάμι* καὶ τὸ *Καθὼς Ἐρχόταν. Τίποτε ἄλλο. Σύγκριση, φυσικά, μὲ τὸν Παλαμᾶ καὶ τὸν Δροσίνη* καὶ στὸ πεδίο αὐτὸ δὲ χωρεῖ.

Θὰ κλείσω τὴ σύντομη αὐτὴ παρουσίαση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Πορφύρα, μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιήματά του ποὺ εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ καλύτερα τῆς νεοελληνικῆς ποίησης, τὸ «Πιὲ στοῦ γιαλοῦ τὴ σκοτεινὴ ταβέρνα τὸ κρασί σου». Εἶναι τὸ διαμάντι τῆς δεύτερης συλλογῆς του, τῶν «Μουσικῶν Φωνῶν». Σὲ θέμα καὶ σὲ τόνο μπορεῖ ἀνετότατα νὰ συγκριθεῖ μὲ τὰ ἐπιγράμματα τοῦ λαμπροῦ Ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ τοῦ τρίτου π.Χ. αἰῶνα, τοῦ Λεωνίδα τοῦ Ταραντίνου, ποὺ τραγούδησε τὴ ζωὴ τῶν φτωχῶν ψαράδων καὶ τῶν γεωργῶν, καὶ πῶς γέροι πιὰ καὶ ἀπόμαχοι ἀνέθεταν τὰ δίχτυα τους καὶ τὰ ἀγροτικά τους ἐργαλεῖα στοὺς θεοὺς, στὸν Πάνα, στὸ Διόνυσο, στὸν Ποσειδῶνα. Καὶ δίπλα σ' αὐτὰ βέβαια τραγούδησε καὶ τὸ κρασί.

Καὶ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα αὐτὸ τοῦ Πορφύρα —ἐπίγραμμα στὴν Ἀλεξανδρινὴ ἔννοια τοῦ ὄρου— ἀληθινὸ καὶ ἄψογο, γιατί ὁ Πορφύρας, ὅπως εἶδαμε, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ στρατεύθηκε ἔμαθε νὰ πίνει, καὶ νὰ πίνει πολὺ, καὶ τὸ ἐξακολούθησε ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Γιατὶ τὸ ποτὸ ἀπελευθέρωνε τὴν ἐσωστρεφεὴ καὶ δειλὴ προσωπικότητά του καὶ τὸν ἔφερνε πιὸ κοντὰ στοὺς συναθρώπους του καὶ μάλιστα πιὸ κοντὰ στοὺς ἀπλοὺς θαλασσινοὺς συντρόφους του ποὺ δὲν τοὺς ντρεπόταν καὶ δὲν τοὺς φοβόταν, καὶ πιὸ μακρὰ ἀπὸ τὴ μοναξιά του. Τὸ ποίημα αὐτὸ τοῦ Πορφύρα μποροῦσαμε ἀνετα νὰ τὸ βροῦμε στὸ ἕνατο βιβλίον τῆς Παλατιανῆς Ἀρθολογίας.

Πιὲ στοῦ γιαλοῦ τὴ σκοτεινὴ ταβέρνα τὸ κρασί σου,
σὲ μι' ἄκρη, τώρα π' ἄρχισαν ξανά τὰ πρωτοβρόχια,
πιὲ το μὲ ναῦτες καὶ σκυφτοὺς ψαράδες ἀντικρὺ σου,
μ' ἀνθρώπους ποὺ βασάνισε κι ἡ θάλασσα κι ἡ φτώχεια.

Πιὲ το, ἡ ψυχὴ σου ἀξένοιαστη τόσο πολὺ νὰ γίνει
ποὺ ἂν ἔρθ' ἡ μοῖρα σου ἡ κακιά, νὰ τῆς χαμογελάσεις,
καημοὶ καινούργιοι ἂν ἔρθουνε, μαζί σου ἄς πιοῦν κι ἐκεῖνοι,
κι ἂν ἔρθει ὁ Χάρος, ἤσυχα κι αὐτὸν νὰ τὸν κεράσεις.

Ἄν τώρα θελήσουμε μὲ λίγα λόγια νὰ ἀξιολογήσουμε καὶ νὰ κατατάξουμε τὸν Πορφύρα μέσα στὴν τρισχιλιόχρονη παράδοση τῆς Ἑλληνικῆς ποίησης—δὲν εἶναι βλέπετε εὐκόλο νὰ εἶναι κανεὶς Ἑλληὴν ποιητῆς—δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς εἶναι ἀπὸ τίς μορφές ποὺ σφράγισαν μιὰν ἐποχὴ μὲ τὴν προσωπικότητά τους, ἢ ἀνοιξαν καινούργιους δρόμους. Καὶ εἶναι καὶ ἀληθινὰ πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ

τοῦ κατηγοροῦν, ὅτι δηλαδή δὲν ἔχει βαθυστόχαστες ἰδέες ἢ ποιήσῃ του, ὅτι οὔτε τὰ μεγάλα ἔθνικὰ ἢ κοινωνικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς του τὸν ἄγγιξαν, ὅπως θὰ ἔπρεπε, οὔτε πρόσφερε τίποτε τὸ καινούργιο στὴ γλώσσα, τὰ μέτρα ἢ στὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσης. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, μὲ τὴν εὐγένεια, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴ μουσικότητά του βρίσκει τὸν τρόπο ν' ἀγγίξει τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, ὅταν τραγουδάει ὅλα ἐκεῖνα πὸν ἀγάπησε καὶ σιγασβήρον, τὴν ἀδικία τῆς ζωῆς καὶ τὴν ὁμορφιὰ τῆς φύσεως. Εἶναι μιὰ χαρακτηριστικὴ φωνὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λυρισμοῦ, ὅπως διαμορφώθηκε στὴ δεκαετία τοῦ 1899 - 1909, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ κρατήσῃ, καὶ θὰ κρατήσῃ, τὴ θέση του μέσα στὸ Πάνθεο τῶν νεοελλήνων ποιητῶν.